

Forblad

Om lerindskud i bjælkelag

Henning Hansen

Tidsskrifter

Arkitekten 1932, Ugehæfte

1932

OM LERINDSKUD I BJÆLKELAG

Kære Monberg.

Tak for Deres Svar, nærmere kommer vi vel ikke Tingene denne Gang. Som Afslutning for mit Vedkommende vil jeg komme med — dels en Bemærkning til Deres Indlæg og dels en lille Forlængelse af den Linie, jeg var inde paa.

Det er et trist Billede fra den graa Hverdag, De fremmaner af Leroplægning.

At Byggelovens Bestemmelser, § 38, gælder for Lerindskuddet i færdig Stand umiddelbart forinden Gulvlægningen, kan der ikke være mindste Tvivl om. At der paa dette Punkt — som De synes at antyde — skulde være Rum for Tolerance bestrider jeg rentud.

Et Forsøg paa at stikke en lignende kutymemæssig Overbærenhed i Træskoene paa Murerlaugets Oldermænd eller Formanden for Murarbejdsmændenes Fagforening ved Haandhævdelsen af deres Priskurant vil ganske sikkert falde yderst uheldigt ud. De er begge ansvarsbevidste Mænd, den sidstnævnte er endda Medlem af Bygningskommissionen, Byens øverste Myndighed i alle Byggelovsspørgsmaal. De kan ikke mene, at disse Mænd ved Fastsættelse af Priskurantens Takster — selv stiltiende — skulde forudsætte, at Arbejdet udføres paa ulovlig Maade — jeg tror det ikke — jeg tør endda benægte det.

Der findes ikke Muligheder for slet udført Arbejde. Leroplægningen er ikke i de senere Aars Byggeri i København ulovlig og vanemæssig slet udført, den lig-

ger som Loven kræver og med tilsvarende haandværks-
mæssig Udførelse.

At intet ved et Byggeforetagende er udført ringere
end Byggelovens Mindstekrav i hvert enkelt Tilfælde,
fastslaaes paa afgørende Maade — autoritativt — ved
Udstedelse af Bygningsattest. Byggeforetagendet er
lovlig tilendebragt og kan tages i Brug paa lovlig Maade.

Attesten er saaledes den lovlige Garanti for Byg-
ningens Kvalitet indenfor Lovens Omraade. Uden
Attest har Huset kun Værdi som brugte Bygnings-
materialer. Ethvert Forsøg paa Mistænkeliggørelse af
denne Attests Værdi, ved at antyde at den dækker
ogsaa over ulovlige Forhold og skjulte Fejl, f. Eks. at
Etageadskillelsernes Isolation ikke er fyldestgørende
efter Loven, er yderst farligt.

Det kan faa en uberegnelig Indflydelse paa Ansæt-
telsen af Husets Værdi, dermed paa Laanenes Stør-
relse — Udlejningsmulighederne og dermed Lejens
Størrelse, hele Foretagendets Økonomi kan rystes der-
ved og paavirkes til Summer, der er Hundreder af Gange
større end en eventuel 35 pCt. Forhøjelse af Arbejds-
lønnen ved Leroplægningen, og den Arkitekt, som har
sit Ansvar for Undladelsessynderne, maa tage sin Del
af Skaden.

Saa har jeg ikke mere at tilføje om det stakkels Ler-
indskud, der, opfundet som en Brandisolator, ved Tider-
nes Ugunst ogsaa skal til at fungere som Lydisolation,
hvad det vist kun daarlig formaar, rent bortset fra, at
der i et almindeligt Hus er en Række langt farligere
Lydledere, som først skal bremses; — men — mon ikke
vor Brevvekslen har medvirket til, at der, uanset For-
tiden, maaske i Fremtiden i ringe Grad bliver Grund
til Beklagelser over mindre effektivt Bygningstilsyn,
som hvis de viser sig berettigede, bringer de tilsyns-
førende Arkitekter indenfor den kriminelle Grænse af
Begrebet „Arkitektens Ansvar“. Henning Hansen.

OM LERINDSKUD I BJÆLKELAG

Fra Arkitekt Peter Petersen har vi modtaget nedenstaaende Indlæg.

D'Herrer Arkitekter E. Monberg og Henning Hansen.

Med største Interesse læser jeg D'Herrers Debat i *Arkitekten* af 29. f. M. og 7. ds. om Indskudsler. Maa det være mig tilladt at fremkomme med et Par Bemærkninger, uanset at jeg ikke er Akademiker. Erfaringer i min Lejlighed, samt ca. 10 Aars Arbejde paa akademiske Arkitekters Tegnestuer og med Tilsyn paa adskillige Byggepladser giver mig Anledning til at anføre følgende:

Jeg slutter mig i et og alt til Arkitekt Monbergs Anskuelse, og haaber at denne Debat maa bidrage til at afhjælpe en Del af de uheldige Forhold, der for Tiden utvivlsomt findes, og som sikkert stammer fra daarlig udførte Lerindskud, der vilde isolere langt bedre, hvis de var vel udført.

Jeg ser mange Steder, at Lerlægningen udføres ligegyldigt, uagtet Paapasselighed nu er særdeles paa krævet med de mange Rørinstallationer. Hvor ofte er en Gulvplade og lidt Rørpuds ikke det eneste der adskiller Etagerne omkring Rørene. Paatales det af de tilsynsførende, bliver der højst proppet et Par Stenbrokker el. lign. i de største Huller, saa den i Nærheden værende Smule Ler ikke helt drysser igennem.

Jeg har ogsaa været ude for, at Bygningsinspektøren i det paagældende Distrikt har paataalt disse skandaløse Forhold — Arbejdet blev oven i Købet udført af Byg-herren selv — og haaber inderligt, at Beboerne paa disse Steder har opnaaet en Fordel fremfor mange andre, og jeg tror at saadant nu bliver oftere paataalt med den udvidede Kontrol. At Bygningsattesten skulde være Bor-gen for det veludførte Arbejde, tror jeg næppe kan tages gyldig, lad den sige god for, at saavel vore Byg-ningsautoriteter som de ledende indenfor de forskellige Fag ikke har tilsidesat Lovens Paabud, mere kan den i Praksis ikke betyde.

Jeg bor i en af Henning Hansen 1930 fuldført Ejend-om, der iøvrigt er baade velbygget og veludstyret, og her har jeg stadig maattet henvende mig til Beboerne over mig for at bede dem tage Hensyn til, at vi kan høre, hver Gang de flytter en Stol, taler en Smule kraf-tigt, naar de gaar — selv i deres Køkken — eller tapper Vand i deres Badeværelse; begge disse Rum ligger for den ene Ende af en ca. 6 m lang Gang, og dog høres det tydeligt i vort Soveværelse der ligger ved den anden Ende af Gangen nedenunder. Radiostøj trænger lige-ledes godt igennem helt fra Opgangen ved Siden af, og tilsvarende Ulemper konstateres baade over mig, under mig, ved Siden af o. s. v. Lerlaget har sikkert sin store Andel heri.

Ganske vist er Lerlaget i Bjælkelaget over min Lej-lighed ved Boring blevet undersøgt, og erklæres af den tilsynsførende Arkitekt m. fl. for at være i forskrift-mæssig Stand. Jeg tror dog, at Henning Hansens Ud-talelse om de tilsynsførende Arkitekters Ansvar er lov-lig haard. Hvorledes skulde een Mand paa en Byg-ning med 19 Opgange og forholdsvis store Lejligheder kunne naa at kontrollere Lerlægningen nøje overalt, naar han har mange andre Ting at varetage. Vi ved vel alle, at i Tider, hvor der har været bygget meget, og alle har presset paa for at faa Arbejdet hurtigt fær-digt, vil der være Folk, som søger at undrage sig deres Pligt og som vanskeligt kan kontrolleres tilstrækkeligt. Jeg mener at have Bevis derfor hos mig selv; hvorfor skulde Beboerne her være mere støjende end andre Steder. Jeg slutter mig fuldtud til Monbergs Teori og mener, det er Udførelsesmaaden, der er mindre god.

I alm. Bygninger paa Landet, hvor der som oftest ikke er lagt Ler, er Lydforplantningen endnu stærkere end her anført, medens man i ældre Ejendomme her i Byen, hvor — ganske som i nye Huse — den eneste Isolation i Reglen er et Lerlag, der imidlertid meget solidt og godt udført, kun sjælden kommer ud for stærk Lydforplantning.

Et vel henlagt Lerlag af forsvarlig Tykkelse, omhyg-geligt stampet, baade ved Rørgennemføringer og, hvad der er lige saa vigtigt, hvor Bjælker ligger i en lille Afstand fra Gavle eller andre Tværmure, vil ganske sikkert give en tilfredsstillende Isolering, uden at jeg derfor paastaar, at der ikke findes bedre — men vel desværre ogsaa langt dyrere — Isoleringsmaterialer.

Peter Petersen.